

NEDERLANDER VERMIST

Een diplomatiek complot in Jemen

Colofon

ISBN: 978 94 6365 278 0

1e druk 2020

© 2020, Hans Akerboom

Exemplaren zijn te bestellen via de boekhandel
of rechtstreeks bij de uitgeverij:

Uitgeverij Elikser

Ossekop 4

8911 LE Leeuwarden

www.elikser.nl

Vormgeving binnenwerk en omslag: Evelien Veenstra

Een deel van de opbrengsten van dit boek wordt ingezet voor de activiteiten van Free a Girl.

Free a Girl bevrijdt wereldwijd minderjarige meisjes uit de prostitutie. De afgelopen elf jaar heeft Free a Girl bijgedragen aan de bevrijding van ruim 5.000 meisjes.

Free a Girl streeft een wereld na zonder seksuele exploitatie van kinderen. Door slachtoffers directe hulp te bieden en straffeloosheid aan te pakken. Free a Girl werkt samen met veertien partnerorganisaties in India, Nepal, Bangladesh, Thailand, Laos, Irak, Brazilië en Nederland.

Free a Girl heeft eigen kantoren in Nederland, India en de Verenigde Staten.

www.freeagirl.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op wat voor wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur en de uitgeverij.

This book may not be reproduced by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the author and the publisher.

NEDERLANDER VERMIST

Een diplomatiek complot in Jemen

LITERAIRE THRILLER

Hans Akerboom

Voor Alexander en Eva.

Toen zei Almitra: Spreek tot ons over liefde.

En hij hief het hoofd en zag de mensen aan en er viel een diepe stilte over hen. En met een machtige stem zei hij:

Als de liefde je wenkt, volg haar dan, ook al zijn haar wegen nóg zo zwaar en steil.

En zouden haar vleugels je willen omhullen, zwicht dan voor haar, al zou het zwaard dat verborgen zit onder haar veren je kunnen verwonden.

En als zij je toefluistert, geloof haar dan, ook al kan haar stem je dromen verbrijzelen, zoals de noordenwind door je tuin woedt en haar maakt tot een dorre woestenij.

Want net zoals de liefde je kroont, zo zal zij je ook kunnen kruisigen. En ofschoon de liefde dient voor je groei, zo zal ze je ook kunnen snoeien.

En zo zij opstijgt om je hoogste, teerste takken te strelen, die bevend trillen in de zon, zo daalt zij ook af naar je wortels, om ze los te schudden waar ze zich vastklampen aan de aarde.

Kahlil Gibran, De Profeet (1923)

Buiten, bij het raam, hoor ik de stemmen van mijn bewakers. Arabische klanken die me nu bekend in de oren klinken. Zouden ze het over mijn weinig benijdenswaardige positie hebben? Ik luister naar het geklik van de kalasnikovs. Ze zijn van Chinese makelij en vele malen goedkoper dan hun Russische equivalent. Volgens kenners schieten ze onzuiver en zijn ze verre van betrouwbaar. De kalasnikov: het trotse bezit van iedere man in deze streek en een belangrijk aspect van de stamcultuur. Had ik dat maar geweten. In de oude stad zag ik ze naast elkaar liggen voor de verkoop. Vrijelijk, naast de kogelriemen, pistolen, magazijnen en kleine mortieren. Overal kom ik het wapentuig tegen. Elk gerespecteerd gezin heeft minimaal een kalasnikov en een pistool in huis. Mannen lopen stoer met de wapens losjes over de schouder door de soek en leggen het wapen tijdens het eten of tijdens het kauwen van de yat nonchalant naast zich neer. Altijd binnen handbereik. Voor als het nodig is. Jongens en meisjes krijgen van jongs af aan les in het schieten met een kalasnikov. Ze worden feilloze schutters. Dat is gebleken. Ik blijf al die wapens, het schieten en de anarchie onbegrijpelijk en angstwekkend vinden.

Ik moet me concentreren op de geluiden om niet naar herinneringen af te dwalen. Tranen vertroebelen mijn ogen als ik denk aan de afgelopen tijd. Ik luister daarom naar de stemmen van de bewakers om me heen en vergeet het voorgaande als een droom. Alles berust op een misverstand en niets is echt gebeurd. Niets. Dan sluit ik mijn ogen en verdraai ik de werkelijkheid. Ik ben niet alleen en dit is niet vandaag. Ze hebben de plek eindelijk gevonden, rijden langzaam over de moeilijk begaanbare weg omhoog en komen

me halen. Nu, of anders morgen. De auto zal weer ongecontroleerd schudden en aan alle kanten kraken. Felix of Leila stapt uit en zal mij met blijdschap en tranen omhelzen. Na zo'n lange tijd eindelijk een bekend gezicht. Mijn verlossing lijkt nabij.

En vervolgens fantaseer ik dat mijn geliefde mij na de euforie van de bevrijding vol overgave gaat omarmen. Dat ik weer de onvoorwaardelijke en intense liefde voel, waardoor de pijn en mistroostigheid van de afgelopen periode plaatsmaken voor onbekommerde hartstocht en genegenheid.

Dan open ik mijn ogen en kom ik terug in de realiteit, als gevangene in een deprimerend, donker hok. Vroeger was dit vermoedelijk een plek voor de opslag van voedsel, en nu is het dus ingericht als kerker voor personen zoals ik. De muren zijn door de schimmel wit uitgeslagen en er ligt een dikke laag fijn en plakkerig stof op de grond. Het ruikt muf en vochtig. In de nacht voel ik de kakkerlakken, spinnen en misschien wel schorpioenen over me heen lopen. Ook hier wil ik niet aan denken. Slechts drie kleine ramen boven mijn hoofd verlichten de ruimte. Voor mij te hoog om erdoorheen te kijken. Ik zie alleen de blauwe lucht en af en toe de schaduw van iemand die langsloopt.

Waar ben ik toch in verzeild geraakt? Dit kan gewoon niet waar zijn.

6 juni (ochtend)

De ontmoeting

Het statige Lange Voorhout in Den Haag. Op het oogverblindende witgeschilderde pand, twee verdiepingen hoog, met uitzicht op het Paleis Lange Voorhout en het gerenommeerde Hotel Des Indes, lees ik op het goudkleurige bord naast een indrukwekkende, eiken deur in sierlijke zwarte letters: ‘Drs. D.J.T.H. de Bruyn, Makelaar in Roerende Goederen’.

Een lange, ietwat belegen vrouw, haar grijze haren tot een knot samengebonden, doet met een glimlach de deur voor me open. Ik schat haar begin zestig. De bruine blokken van Burberry, verwerkt in haar rok en sjaal, zijn blijkbaar weer de trend voor deze leeftijdsgroep.

‘Meneer Van Winderen, komt u verder. Meneer De Bruyn verwacht u in zijn kantoor. Ik zal u voorgaan.’

Ik volg haar door de marmeren gang en zie twee imposante kristallen kroonluchters aan het bewerkte plafond hangen. Aan de muren zijn drie Nederlandse winterlandschappen te zien.

Na een kort klopje van haar op een deur, komt er een zware stem uit het onbekende gedempt de gang in. ‘Entree.’

Ik betreed een lange, rokerige kamer. Tegen alle wanden staan lege boekenkasten. Of bijna lege. In een van de kasten zie ik een stapel boeken. De schaars verlichte ruimte wordt door een drietal schemerlampen belicht. Op de marmeren vloer liggen her en der donkerrode perzen verspreid. De zware, bekaakte stem van drs. D.J.T.H. de Bruyn doet de ruimte galmen.

‘Welkom, meneer Van Winderen. Ik ben blij dat u mij op deze zeer korte termijn alsnog in uw overvolle agenda heeft

kunnen inpassen. Ik ben u daarvoor zeer erkentelijk. Gaat u zitten.'

Midden in de kamer, achter een groot bureau vol paperassen in geordende stapeltjes met daartussen een asbak met sigarenresten, zit een enorme gestalte. Hij wijst naar de leren stoel tegenover hem. Een rond, gebruind kaal hoofd met een grote sigaar in de mond kijkt mij met kleine fonkelende ogen aan. Een smetteloos wit overhemd, zwarte bretels en een felrode, effen stropdas. Zonder hem een hand te geven, neem ik plaats in het zachte leer. Voor me staan een kop koffie en een glas water, en daarnaast ligt een gevulde, blanco A5-envelop.

'Het probleem is dit,' begint drs. D.J.T.H. De Bruyn, nadat hij de sigaar met een langzame beweging uit zijn mond heeft genomen en een dikke walm gelijktijdig met zijn zware stem de kamer vult. 'Mijn zoon, Kees-Jan de Bruyn, tweeëndertig jaar oud en daarmee, schat ik, van ongeveer dezelfde leeftijd als u, is bijna twee maanden geleden, medio april dit jaar, afgereisd naar het Arabische land Jemen. Sinds enige tijd heb ik niets meer van hem vernomen. De laatste dagen maak ik me daarover grote zorgen. Dat kunt u, naar ik aanneem, vanuit uw beroepsoptiek begrijpen. Drinkt u overigens gerust uw koffie.' Hij wrijft met zijn linkerhandpalm kort over zijn kale hoofd. 'Concreet. Ik zou graag willen dat u deze week nog naar Jemen vertrekt en mijn zoon opspoort. In de envelop voor u ligt de voor u belangrijke informatie en eveneens een voorstel voor uw honorarium. Kijkt u er gerust in.'

Met dezelfde langzame beweging gaat de sigaar weer richting zijn mond, zonder dat hij zijn kleine, indringende ogen van mij afwendt.

Ik open de envelop en haal daar een businessclass-retourticket Amsterdam-Sana'a van Emirates uit. Vertrek 9 juni, open retourdatum. Verder een voucher voor een kamer in het

Sheraton hotel in Sana'a. Een onbeperkt aantal dagen geldig. Een bundel honderddollarbiljetten. Een huurbewijs van Hertz voor een auto met vierwielaandrijving, af te leveren door het Hertz-kantoor in Sana'a. De duur van het huurcontract is niet bepaald. En een kleurenfoto, naar ik vermoed van Kees-Jan de Bruyn, een niet onknappe jongeman met een brede glimlach, staand voor de Taj Mahal in Agra. Lange blonde haren tot aan zijn schouders, een lok voor het linkeroog, een fris en sympathiek gezicht – dit in tegenstelling tot het gezicht van zijn vader – gekleed in een versleten spijkerbroek en een nonchalant half uit zijn broek hangend wit T-shirt. Ik staar in zijn blauwe ogen.

‘Deze foto is in januari van dit jaar in India gemaakt,’ haalt de bekakte stem me uit mijn fixatie. ‘Kees-Jan houdt van reizen en van avontuur. Hij heeft de gewoonte om me met dit soort hippieachtige foto’s te shockeren. Hij kleedt zich als een clochard en verblijft in hotels of zogenaamde *guesthouses*, waar ik zelfs bij hoge nood de toiletten niet van zou willen gebruiken.’

Ik bekijk een lijst met diverse namen en adressen in Jemen. Namen van hotels in Aden, Taiz en Hodeidah, adressen van lokale reisorganisaties, van de Nederlandse ambassade in Sana'a, van Hertz Autoverhuur, van Yemenia Airlines, et cetera. Er is duidelijk goed voorwerk verricht.

‘Heeft u met de Nederlandse ambassade in Jemen contact opgenomen?’ stel ik mijn eerste en uiteindelijk enige vraag aan De Bruyn.

‘Ik heb meerdere malen met de ambassadeur over de plotselinge verdwijning van mijn zoon gesproken. De ambassade heeft haar netwerk ten volste aangewend om Kees-Jan op te sporen. Daarbij hebben de Nederlandse diplomaten de verschillende gebruikelijke noodscenario’s in dat land, zoals een ontvoering of een ongeval, in ogenschouw genomen. Helaas zonder resultaat. De ambassadeur heeft mij echter toegezegd

dat zijn medewerkers u zoveel mogelijk behulpzaam zullen zijn tijdens uw zoektocht naar mijn zoon. U moet daarvoor contact opnemen met tweede ambassadesecretaris Felix van Moorsel. Zijn telefoonnummer staat ook in de lijst die u in uw handen heeft.'

Terwijl De Bruyn nogmaals de aroma's uit zijn sigaar trekt, voelt hij misschien mijn terughoudendheid om het stapeltje dollars te tellen.

'Daar ligt tienduizend dollar in biljetten van honderd. Als vooruitbetaling. Na het vinden van mijn zoon ontvangt u daarna nogmaals tienduizend dollar, plus een onkostenvergoeding van tweehonderd dollar per dag. Alle bijkomende kosten van bijvoorbeeld vliegtickets, hotels, stomerijkosten en dergelijke worden eveneens achteraf door mij vergoed. Kunt u daarmee leven en aanvaardt u hiermee de opdracht?'

6 juni

Internationaal rechercheur

Binnen een half uur sta ik weer op het Lange Voorhout. Op het terras van het nabijgelegen café De Posthoorn bestel ik een cappuccino. Ik ben een beetje beduusd dat ik voor deze opdracht ben benaderd en deze, na slechts een kort overleg, meteen is beklonken. In mijn hand heb ik de envelop met daarin een flink pak geld, een businessclassticket en een foto van een vermiste leeftijdsgenoot in een voor mij onbekend Arabisch land. Ook zit in de envelop een door beide partijen getekende overeenkomst met daarin de verschillende financiële en praktische afspraken, plus een separaat ondertekende eigenverantwoordelijkheidsverklaring.

Jemen. Ik ben er nog nooit geweest en herinner me alleen de journaalbeelden van langdurige burgeroorlogen, aanslagen en hongersnoden. En het land komt regelmatig in het nieuws als mogelijke broedplaats voor al-Qaeda en andere duistere groeperingen. Voor mijn volgende zoekopdracht ga ik naar een land van oorlog en terrorisme.

Ruim twee jaar geleden besloot ik voor mezelf te gaan beginnen als internationale speurder. Op mijn visitekaartje staat *'internationaal rechercheur'*, gehaald uit de Van Dale: *'rechercheur (Fr): iemand in particuliere dienst die belast is met het inwinnen van inlichtingen, met name omtrent personen'*. Met andere woorden, ik zoek voor opdrachtgevers naar familieleden of vrienden die elkaar in de loop der tijd – van weken tot tientallen jaren – zijn kwijtgeraakt. Ik zoek in Nederland of in het buitenland naar biologische ouders, ex-vriendinnen, weg-

gelopen kinderen, ooms en tantes of schoolvrienden, en de opdrachtgever betaalt.

Eigenlijk ben ik zomaar in dit vak (als je het een vak kunt noemen) gerold. Na het afronden van mijn geschiedenisstudie in Leiden had ik geen zin om, zoals de meesten van mijn medestudenten, de rest van mijn leven in een duf klaslokaal aan opgeschoten pubers les te moeten geven over de Tachtigjarige Oorlog. Alleen al de gedachte dat ik elk jaar verouder en aftakel, terwijl mijn gehoor dezelfde leeftijd blijft houden, geeft mij koude rillingen.

Direct na afronding van mijn studie besloot ik als reislieder de wereld te gaan ontdekken. Maandenlang reisde ik met groepen van twintig tot dertig Nederlandse toeristen langs idyllische plekjes in de meest fantastische landen. Het Verre Oosten werd mijn specialiteit. Naast het me bezighouden met door diarree getroffen reizigers, interne groepsstrubbelingen en mooie, al dan niet alleenreizende vrouwen, schreef ik artikelen, als extra bron van inkomsten en om mijn hersens van tijd tot tijd iets te doen te geven. Artikelen voor kranten over bijzondere ontwikkelingen in een bepaald land, bijvoorbeeld op politiek of economisch gebied. En soms een algemeen reisverhaal voor een van de populaire damestijdschriften die ons land te bieden heeft.

Tijdens een van mijn verblijven in India werd ik benaderd door een medewerkster van een Nederlands televisieprogramma dat zich bezighoudt met het opsporen van vermiste familieleden en vrienden. Ze waren op zoek naar de ouders van een door Nederlanders geadopteerd meisje in het Indiase Kerala en vroegen mij of ik ze daarbij van dienst kon zijn. En zo gebeurde het dat ik met summiere informatie over de biologische ouders van het kind richting het zuiden van India vertrok. En binnen een week vond ik de familieleden van het meisje met redelijk

veel geluk, gecombineerd met de onderzoeksvaardigheden die ik tijdens mijn studie had opgedaan, in een klein Indiaas dorp. Een paar weken later arriveerde vervolgens een Nederlands camerateam op het vliegveld van Mumbai, om de hele zoektocht naar de vermisten kleurig en met veel kunstmatig gecreëerde obstakels voor het televisieprogramma vast te leggen. De hoofdrol in de zoektocht was vanzelfsprekend niet voor mij bestemd.

De producer van het televisieprogramma was blijkbaar zo verguld met zijn succes, dat ik direct een freelancecontract kreeg aangeboden. In de twee daaropvolgende jaren ontving ik opdrachten om te zoeken naar tal van vermiste personen in diverse landen in Azië, het Midden-Oosten en Afrika. Ik grasduinde overal in archieven, telefoonboeken, geboorte- en overlijdensaktes en op internetsites, op zoek naar vermisten. Daarnaast bleef ik af en toe nog een artikel voor een krant of tijdschrift schrijven.

Meestal waren mijn speurtochten succesvol en vond ik de vermiste persoon, dood of levend, en gaf ik daarna trots de resultaten aan de redactie van het televisieprogramma door. Weken later zag ik dan op televisie een mooi gekapte heer of dame met de resultaten van mijn zoektocht de Nederlandse huiskamers verrassen. Zonder enige vorm van afgunst, overigens, het wereldje van de televisie boeide me totaal niet. Vanaf de zijlijn genoot ik uiteraard wel van al die, naar mijn idee, omhooggevallen en opgeblazen individuen (ook wel bekende Nederlanders genoemd) met koffers vol kleding en kapsones.

Tijdens mijn reizen dacht ik veel na over het waarom van de vele zoekopdrachten en over de populariteit van dit soort programma's in Nederland. Het aantal zoekaanvragen leek on-eindig en de kijkcijfers explodeerden. Het leek wel of iedereen in Nederland iemand aan het zoeken was. Een geadopteerde

dochter wilde haar biologische ouders leren kennen, een gepensioneerde weduwnaar was op zoek naar zijn eerste liefde, een wanhopige moeder zocht haar vermiste zoon in het buitenland en een geslaagde zakenman wilde weer in contact komen met zijn vroegere studievrienden. Voorbeelden te over. En het bleek dat een groot deel van die zoekenden er geen probleem mee had om een persoonlijk verhaal met televisiekijkend Nederland te delen, inclusief emoties en teleurstellingen.

Voor het programma waren veel van deze aanvragen tot opsporing echter niet interessant, omdat ze gemakkelijk te vinden vermisten betroffen. Die aanvragen waren qua zoektocht, zonder drama en spanning, voor de Nederlandse televisiekijker niet boeiend genoeg om te worden gefilmd. Veel van deze minder spannende verzoeken die het televisieprogramma ontving, gingen bijvoorbeeld over vermiste familieleden of uit het oog verloren vrienden. En juist die relatief eenvoudige opsporingsverzoeken waren voor mij wel interessant. De meeste van deze verdwijningen kon ik namelijk zonder veel moeite binnen enkele uren via internet opsporen. Ik besloot daarom om me te gaan richten op deze groep zoekende Nederlanders, met de simpele aanvragen tot opsporing.

Via een welwillende medewerkster van het televisieprogramma, met wie ik in Thailand een kortstondige relatie had, kreeg ik (misschien uit dank) het ongebruikte bestand *Niet Interessante Aanvragen tot Opsporing van Vermisten* in bezit. In de wandelgangen ook wel *de N.I.'tjes* genoemd. Voor mij werd dit bestand een eerste stap naar mijn verdere opsporingssucces.

Mijn aanpak was simpel en effectief. De N.I.'tjes bevatten, naast een duidelijke omschrijving van de vermiste personen, een uitvoerige lijst van telefoonnummers, e-mail- en huisadressen van de aanvragers. Mijn eerste zet was het verrichten van enig vooronderzoek betreffende de verschillende vermis-

singen, wat soms al direct tot resultaat leidde, om daarna met een enthousiast verhaal de aanvrager te benaderen. Door dit proactieve belbeleid waren de meeste zoekenden al direct bereid een no-cure-no-paycontract te ondertekenen om mij het speurwerk te laten doen. Binnen enkele maanden had ik ruim voldoende opdrachten binnengehaald om me als zelfstandig ondernemer bij de Kamer van Koophandel te kunnen inschrijven.

De opsporingssuccessen volgden elkaar snel op. Mijn inkomsten bleven niettemin flink achter. Nederlanders hebben er best veel voor over om weer met vervlogen liefdes, biologische moeders en verre achterneven in contact te komen, zolang het maar niet te veel kost. Daarnaast was de televisiemaatschappij niet bepaald scheutig met vergoedingen, raakte het bestand met N.I.'tjes sneller dan verwacht uitgeput en was de welwillende medewerkster minder bereidwillig om mij updates van later binnengekomen N.I.'tjes toe te sturen. Na een tijd als speurende ondernemer bezig te zijn geweest, kwamen dan ook de eerste financiële zorgen door mijn gebrek aan een structurele inkomstenstroom. Bovendien kwam de belastingdienst opeens achter me aan en begon met navorderingen en boetes mijn leven zuur te maken. Als startende ondernemer had ik, onwetend, verzuimd om al mijn binnen- en buitenlandse werkzaamheden bij de belasting op te geven.

Ik kan op het terras van De Posthoorn Jemen niet meer uit mijn hoofd zetten. *'Yemen, here I come,'* mompel ik een paar keer. Het is zo'n bijzondere gedachte dat De Bruyn mij heeft ingehuurd om zijn zoon op te sporen. Nog niet eerder heb ik zo snel een opdracht beklonken. En de eerste keer voor zoveel geld. Absurd veel geld, zelfs, waardoor ik eindelijk in één keer het grootste deel van mijn belastingschuld kan aflossen. Ik glimlach. Deze maand ziet het er qua financiën en avontuur gelukkig veelbelovend uit.

7 juni

Het telefoongesprek

Met een grote kan koffie en vier gevulde koeken naast me, struin ik het internet af. De enige keer dat ik het Arabische schiereiland bezocht, vier dagen in Dubai en Abu Dhabi, was ik vooral onder de indruk van het eindeloze woestijnlandschap, het kokende klimaat en bovenal de vele westerse voorzieningen. Goede wegen, winkelcentra met allerlei westerse luxe en met filialen van McDonald's, dure vakantieresorts en een steriele geordendheid. Het ruige, bergachtige Jemen, vijftienmaal zo groot als Nederland met ongeveer vierentwintig miljoen inwoners, blijkt echter compleet anders dan Dubai en Abu Dhabi. Door de jarenlange isolatie, interne verscheurdheid, buitenlandse overheersingen, burgeroorlogen en klimatologische rampen is Jemen arm, onderontwikkeld en heeft het betrekkelijk weinig westerse luxe. De medische en sociale voorzieningen zijn ronduit slecht te noemen, de onderwijsmogelijkheden zijn zeer beperkt en de bestaansmiddelen minimaal. Jemen behoort tot een van de minst ontwikkelde landen van de wereld, lees ik.

Ik staar uit het raam van mijn kamer. Over de Witte Singel vaart een kleine roeiboort langzaam voorbij. Zo te zien met een verliefd stel erin. Het meisje, met een zomers wit jurkje achter in het bootje, kijkt trots naar de manier waarop haar prins de peddels bedient. De jongen, ook zomers gekleed met een wit overhemd met opgestroopte mouwen en een stoere, zwarte pet, achteloos met de klep naar achteren gedraaid, maakt nonchalant van zijn spieren gebruik. Bij elke haal van de roeispaan door het water zie ik zijn gekromde rug met steeds meer